

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 29ης Απριλίου 1999 *

Στην υπόθεση C-224/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Erich Ciola

και

Land Vorarlberg

η έκδοση προδικαστικής απόφασεως ως προς την ερμηνεία των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 59 έως 66 και του άρθρου 5 της Συνθήκης ΕΚ, καθώς και του άρθρου 2 της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασιζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. Hirsch (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen και K. M. Ιωάννου, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Christine Stix-Hackl, Gesandte στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Antonio Casero, κύριο νομικό σύμβουλο, και Viktor Kreuschitz, νομικό σύμβουλο,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Erich Ciola, εκπροσωπούμενου από τον Harald Bösch, δικηγόρο Bregenz, του Land Vorarlberg, εκπροσωπούμενου από τον Peter Bußjäger, νομικό συνεργάτη στο νομοθετικό τμήμα των κυβερνητικών υπηρεσιών του Land Vorarlberg, και την Martina Büchel, εκτελούσα προσωρινώς καθήκοντα προϊσταμένου του τμήματος ευρωπαϊκών και εξωτερικών υποθέσεων των κυβερνητικών υπηρεσιών του Land Vorarlberg, της Αυστριακής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την Christine Stix-Hackl, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον Viktor Kreuschitz, κατά τη συνεδρίαση της 12ης Νοεμβρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Δεκεμβρίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 26ης Μαΐου 1997, που περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Ιουνίου 1997, το Verwaltungsgerichtshof υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 59 έως 66 και του άρθρου 5 της Συνθήκης ΕΚ, καθώς και του άρθρου 2 της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1, στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως).
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο προσφυγής με την οποία ο E. Ciola προσέβαλε τις αποφάσεις περί προστίμων που του είχαν επιβληθεί για τον λόγο ότι είχε υπερβεί την μέγιστη ποσόστωση των θέσεων αγκυροβολήσεως στην παρόχθια ζώνη της λίμνης της Κωνσταντίας που επιφυλάσσονται για τα σκάφη των οποίων οι κύριοι κατοικούν στην αλλοδαπή.
- 3 Ο E. Ciola είναι, μεταξύ άλλων, διαχειριστής της εταιρίας ABC-Boots-Charter GmbH. Το 1990 η εταιρία αυτή μίσθωσε ορισμένα μη οικοδομημένα ακίνητα στην παρόχθια ζώνη της λίμνης της Κωνσταντίας. Έλαβε την άδεια να δημιουργήσει εκεί 200 θέσεις αγκυροβολήσεως για σκάφη αναψυχής.

- 4 Κατόπιν αιτήσεώς του, η Bezirkshauptmannschaft Bregenz (πρωτοβάθμια διοικητική αρχή του Land Vorarlberg) του απέστειλε, στις 9 Αυγούστου 1990, μια Bescheid, δηλαδή ατομική διοικητική απόφαση, της οποίας το σημείο 2 όριζε:

«Από την 1η Ιανουαρίου 1996 μπορούν να αγκυροβολούν στον λιμενίσκο 60 το πολύ σκάφη των οποίων οι κύριοι κατοικούν στην αλλοδαπή. Μέχρι την ημερομηνία αυτή, πρέπει συνεχώς να μειώνεται το ποσοστό των σκαφών των οποίων οι κύριοι έχουν την κατοικία τους στην αλλοδαπή. Η παραχώρηση νέων θέσεων αγκυροβολήσεως σε κυρίους σκαφών οι οποίοι κατοικούν στην αλλοδαπή και η παράταση των συμβάσεων μισθώσεως που έχουν συναφθεί με αυτούς, αλλά έχουν λήξει, επιτρέπεται μόνον μέχρις ότου καλυφθεί η ανωτέρω μεγίστη ποσότητα για αλλοδαπούς (...).»

- 5 Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτη φράση, του Landschaftsschutzgesetz (νόμου περί προστασίας του τοπίου) του Land Vorarlberg, απαγορεύεται οποιαδήποτε μεταβολή του τοπίου γύρω από τη λίμνη και εντός παρόχθιας ζώνης βάθους 500 μέτρων, υπολογιζομένης βάσει του μέσου επιπέδου ύδατος.

- 6 Παρ' όλ' αυτά, κατά την παράγραφο 2 της ίδιας διατάξεως, η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να επιτρέπει παρεκκλίσεις από την απαγόρευση αυτή, εφόσον διασφαλίζεται ότι οι εν λόγω μεταβολές δεν αντιβαίνουν προς την ανάγκη προστασίας του τοπίου, και ιδίως δεν καθιστούν δυσχερέστερη τη θέα προς τη λίμνη, ή εφόσον οι μεταβολές αυτές είναι αναγκαίες για λόγους δημοσίας ασφαλείας.

- 7 Με απόφαση της 10ης Ιουλίου 1996, το Unabhängiger Verwaltungssenat (ανεξάρτητη διοικητική υπηρεσία) του Land Vorarlberg θέωρησε ότι ο E. Ciola έφερε την ευθύνη, ως διαχειριστής της προμηθευτικής εταιρείας, για την εκμίσθωση δύο θέσεων αγκυροβολήσεως σε κυρίους σκαφών που είχαν την κατοικία τους στην αλλοδαπή, συγκεκριμένα στο Πριγκηπάτο του Λιχτενστάιν και στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, και μολονότι είχε ήδη σημειωθεί υπέρβαση

της μεγίστης ποσοστώσεως των 60 θέσεων που επιφυλάσσονταν για τους κατοίκους στην αλλοδαπή.

- 8 Κατά συνέπεια, επιβλήθηκε στον E. Ciola, λόγω του ότι δεν είχε τηρήσει τους όρους του σημείου 2 της διοικητικής αποφάσεως της 9ης Αυγούστου 1990 και, επομένως, είχε υποπέσει σε παράβαση διοικητικών διατάξεων κατά την έννοια του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχείο f, του Landschaftsschutzgesetz, πρόστιμο 75 000 αυστριακών σελινιών (ÖS) για κάθε μία από τις δύο αυτές παραβάσεις.
- 9 Εκτιμώντας ότι η ασκηθείσα από τον E. Ciola προσφυγή κατά των προστίμων αυτών έθετε ζητήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, το Verwaltungsgerichtshof ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα δύο ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Πρέπει οι διατάξεις περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι εμποδίζουν ένα κράτος μέλος να απαγορεύει στον εκμεταλλευόμενο λιμενίσκο σκαφών αναψυχής, υπό την απειλή επιβολής ποινικών κυρώσεων, να εκμισθώνει θέσεις αγκυροβολήσεως σκαφών, πέραν ενός συγκεκριμένου αριθμού, σε κυρίους σκαφών που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος;
- 2) Απονέμει το κοινοτικό δίκαιο, ιδίως οι διατάξεις περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 2 της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21· ΕΕ 1995, L 1, σ. 1), στον παρέχοντα τη μνημονευόμενη στο πρώτο ερώτημα υπηρεσία, ο οποίος κατοικεί στην Αυστρία, το δικαίωμα να αξιώνει ότι η κατά την έννοια του πρώτου ερωτήματος απαγόρευση, η οποία περιέχεται σε εκδοθείσα το 1990 ατομική και συγκεκριμένη διοικητική απόφαση (Bescheid), δεν πρέπει να ισχύει για τις εκδιδόμενες μετά την 1η Ιανουαρίου 1995 αποφάσεις των αυστριακών δικαστηρίων και διοικητικών αρχών;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 10 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να μάθει αν οι σχετικές με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών διατάξεις της Συνθήκης πρέπει να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι εμποδίζουν τον καθορισμό από κράτος μέλος μέγιστης ποσοστώσεως όσον αφορά τις θέσεις αγκυροβολήσεως που μπορούν να εκμισθώνονται σε κυρίους σκαφών οι οποίοι κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος.
- 11 Πρέπει εκ προοιμίου να επισημανθεί, όπως υπενθυμίζει άλλωστε και το αιτούν δικαστήριο, αφενός ότι μια επιχείρηση μπορεί να επικαλείται το δικαίωμα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών έναντι του κράτους όπου αυτή είναι εγκατεστημένη, εφόσον οι υπηρεσίες παρέχονται σε αποδέκτες εγκατεστημένους σε άλλο κράτος μέλος (απόφαση της 17ης Ιουνίου 1997, C-70/95, Sodemare κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-3395, σκέψη 37), και αφετέρου ότι, σύμφωνα με τις αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 1984, 286/82 και 26/83, Luisi και Carbone (Συλλογή 1984, σ. 377, σκέψη 16), και της 2ας Φεβρουαρίου 1989, 186/87, Cowan (Συλλογή 1989, σ. 195, σκέψη 15), το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία των αποδεκτών των υπηρεσιών να μεταβαίνουν, χωρίς να παρεμποδίζονται από περιορισμούς, σε άλλο κράτος μέλος προκειμένου να τους παρέχεται εκεί μια υπηρεσία.
- 12 Διέπεται, συνεπώς, από τις διατάξεις των άρθρων 59 έως 66 της Συνθήκης μια υπηρεσία όπως αυτή που παρέχει η εταιρία της οποίας διαχειριστής είναι ο E. Ciola και η οποία συνίσταται στην εκμίσθωση θέσεων αγκυροβολήσεως σε κυρίους σκαφών οι οποίοι κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος και είναι οι αποδέκτες της υπηρεσίας αυτής, την οποία αποδέχονται εντός άλλου κράτους μέλους και όχι εντός του κράτους της κατοικίας τους.
- 13 Υπό τις συνθήκες αυτές, ένας περιορισμός των θέσεων αγκυροβολήσεως, όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη, αντίκειται στην προβλεπόμενη από το άρθρο 59, παράγραφος 1, της Συνθήκης απαγόρευση κάθε διακρίσεως, έστω και έμμεσης, έναντι του παρέχοντος τις υπηρεσίες.

- 14 Μολοντί ο περιορισμός του αριθμού των θέσεων αγκυροβολήσεως που είναι δυνατόν να εκμισθώνονται σε κυρίους σκαφών που δεν κατοικούν στο οικείο κράτος δεν στηρίζεται στην ιθαγένεια των τελευταίων αυτών — και δεν μπορεί, ως εκ τούτου, να θεωρηθεί ως άμεση δυσμενής διάκριση — ωστόσο, κριτήριο της διακρίσεως αποτελεί ο τόπος της κατοικίας τους. Όμως, κατά πάγια νομολογία, μια εθνική διάταξη που προβλέπει διάκριση στηριζόμενη στο κριτήριο της κατοικίας είναι δυνατό να αποβαίνει σε βάρος, κατά κύριο λόγο, των υπηκόων άλλων κρατών μελών. Πράγματι, οι μη κάτοικοι ημεδαπής είναι συνήθως και μη ημεδαποί (βλ. την απόφαση της 7ης Μαΐου 1998, C-350/96, *Clean Car Autoservice*, Συλλογή 1998, σ. I-2521, σκέψη 29).
- 15 Προκειμένου να αποδείξει ότι το ανώτατο όριο που προβλέπεται για τις θέσεις αγκυροβολήσεως σκαφών των υπηκόων άλλων κρατών μελών οφείλεται σε υπέρτερους λόγους γενικού συμφέροντος, το *Land Vorarlberg* επικαλέστηκε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, την ανάγκη να επιφυλάσσεται η πρόσβαση στις θέσεις αυτές στους εντόπιους κυρίους σκαφών λόγω του ότι υπάρχει κίνδυνος οι θέσεις αυτές να μισθώνονται από άτομα που κατοικούν εντός άλλου κράτους μέλους και είναι διατεθειμένα να καταβάλουν υψηλότερη τιμή. Λόγω του περιορισμού του συνόλου των διαθέσιμων θέσεων για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος, η κατάργηση του εν λόγω ορίου θα καθιστούσε εντονότερη την πίεση επί των αρχών του *Land Vorarlberg*.
- 16 Οι εθνικές ρυθμίσεις, οι οποίες δεν εφαρμόζονται αδιακρίτως στις παροχές υπηρεσιών ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας του αποδέκτη και οι οποίες, ως εκ τούτου, εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις, είναι συμβατές με το κοινοτικό δίκαιο μόνον αν μπορούν αν υπαχθούν σε ρητή διάταξη περί εξαιρέσεως, όπως το άρθρο 56 της Συνθήκης ΕΚ (βλ. την απόφαση της 26ης Απριλίου 1988, 352/85, *Bond van Adverteerders κ.λπ.*, Συλλογή 1988, σ. 2085, σκέψη 32). Όμως, δεν είναι δυνατό να αποτελούν λόγους δημοσίας τάξεως, κατά την έννοια του άρθρου αυτού, στόχοι οικονομικής φύσεως (απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991, C-288/89, *Collectieve Antennevoorziening Gouda*, Συλλογή 1991, σ. I-4007, σκέψη 11).
- 17 Δεδομένου ότι το *Land Vorarlberg* δικαιολόγησε το ανώτατο όριο που προβλέπεται για τις θέσεις αγκυροβολήσεως των σκαφών που δεν ανήκουν σε κατοίκους του οικείου κράτους επικαλούμενο όχι λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας, αλλά λόγους οικονομικής φύσεως υπέρ των εντόπιων ιδιοκτητών σκαφών, δεν είναι δυνατό να τύχει εφαρμογής το άρθρο 56 της Συνθήκης. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξεταστεί αν υφίσταται στην

Πράξη Προσχωρήσεως εξαίρεση η οποία να επιτρέπει στο Land Vorarlberg τη λήψη μέτρων όπως η θέσπιση του επίμαχου στην κύρια δίκη ορίου, προκειμένου να ανακοπεί η έλευση μεγάλου αριθμού κυρίων σκαφών από άλλα κράτη μέλη.

- 18 Συναφώς, αρκεί να υπενθυμιστεί ότι το άρθρο 70 της Πράξεως Προσχωρήσεως προβλέπει ρητή και περιορισμένη χρονικώς εξαίρεση μόνον όσον αφορά την υφιστάμενη σχετικά με τις δευτερεύουσες κατοικίες νομοθεσία.
- 19 Κατά συνέπεια, ο καθορισμός από ένα κράτος μέλος ανωτάτου ορίου για τις θέσεις αγκυροβολήσεως που μπορούν να εκμισθώνονται σε κυρίους σκαφών που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος αντίκειται στην αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.
- 20 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 59 της Συνθήκης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εμποδίζει ένα κράτος μέλος να απαγορεύει στον εκμεταλλευόμενο λιμενίσκο σκαφών αναψυχής, υπό την απειλή επιβολής ποινικών κυρώσεων, να εκμισθώνει θέσεις αγκυροβολήσεως σκαφών, πέραν ενός συγκεκριμένου αριθμού, σε κυρίους σκαφών που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 21 Με το δεύτερο ερώτημα, το Verwaltungsgerichtshof ζητεί κατ' ουσίαν να μάθει αν μια απαγόρευση, η οποία επιβλήθηκε, πριν από την προσχώρηση κράτους μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι με γενικό και αφηρημένο κανόνα αλλά με ατομική και συγκεκριμένη διοικητική απόφαση που κατέστη οριστική, και η οποία απαγόρευση αντίκειται στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, πρέπει να μη λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση του κύρους ενός προστίμου με το οποίο τιμωρείται η μη τήρηση της απαγορεύσεως αυτής μετά την ημερομηνία προσχωρήσεως.

- 22 Όπως προκύπτει από το αιτιολογικό της διατάξεως περί παραπομπής, στην περίπτωση μη τηρήσεως γενικών και αφηρημένων κανόνων που δεν είναι σύμφωνοι με θεμελιώδη αρχή της Συνθήκης, το Verwaltungsgerichtshof δεν θα ελάμβανε υπόψη τέτοιους κανόνες και θα εφαρμόζε το κοινοτικό δίκαιο στηριζόμενο στην απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Μαρτίου 1978, 106/77, Simmenthal (Συλλογή τόμος 1978, σ. 239).
- 23 Όμως, δεδομένου ότι το Δικαστήριο έχει μέχρι τώρα αποφανθεί, σύμφωνα με το αιτούν δικαστήριο, μόνο σχετικά με την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου έναντι των γενικών κανόνων ενός εθνικού δικαίου, το Verwaltungsgerichtshof διερωτάται αν η ίδια λύση ισχύει και για μια ατομική και συγκεκριμένη, μη σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο, διοικητική απόφαση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη Bescheid της 9ης Αυγούστου 1990.
- 24 Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ουδείς λόγος υφίσταται να εφαρμόζεται αυτομάτως και απεριορίστως η σχετική με την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου νομολογία στις ατομικές και συγκεκριμένες διοικητικές πράξεις. Προς στήριξη της θέσεώς της, επικαλείται την εκτελεστότητα των διοικητικών πράξεων και παραπέμπει, στο πλαίσιο αυτό, στη νομολογία περί της λεγόμενης «αυτοτέλειας των κρατών μελών όσον αφορά τις διαδικασίες». Σύμφωνα με την εν λόγω κυβέρνηση, η αναγνώριση της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου έναντι μιας εκτελεστής διοικητικής πράξεως θα μπορούσε να διακυβεύσει τις αρχές της ασφάλειας του δικαίου, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ή των νομίμως κτηθέντων δικαιωμάτων.
- 25 Διαπιστώνεται προκαταρκτικώς ότι, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στις παραγράφους 40 έως 43 των προτάσεών του, η διαφορά δεν έχει σχέση με την τύχη της διοικητικής πράξεως αυτής καθεαυτής, εν προκειμένω της απόφασεως της 9ης Αυγούστου 1990, αλλά με το ζήτημα μήπως μια τέτοια πράξη πρέπει να μη λαμβάνεται υπόψη, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της νομμότητας της κυρώσεως που επιβάλλεται για τη μη εκπλήρωση απορρέουσας από την πράξη αυτή υποχρεώσεως, λόγω του ασυμβάτου της πράξεως με την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.
- 26 Στη συνέχεια, πρέπει να υπομνηστεί ότι, δεδομένου ότι οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ εφαρμόζονται απευθείας στην έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους και

το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει του εθνικού δικαίου, οι διατάξεις αυτές δημιουργούν, όσον αφορά τους ενδιαφερομένους, δικαιώματα που οι εθνικές αρχές οφείλουν να σέβονται και να διασφαλίζουν και ότι, κατά συνέπεια, κάθε αντίθετη διάταξη του εσωτερικού δικαίου καθίσταται, για τον λόγο αυτό, ανεφάρμοστη (βλ. την απόφαση της 4ης Απριλίου 1974, 167/73, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή τόμος 1974, σ. 182, σκέψη 35).

- 27 Δεδομένου ότι οι επιτακτικού χαρακτήρα διατάξεις του άρθρου 59 της Συνθήκης εφαρμόζονται άμεσα και ανεπιφύλακτα μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου (βλ. την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 279/80, Webb, Συλλογή 1981, σ. 3305, σκέψη 13), η διάταξη αυτή αποκλείει, όπως είναι επόμενο, την εφαρμογή κάθε αντιθέτου πράξεως του εσωτερικού δικαίου.
- 28 Όσον αφορά την Αυστριακή Δημοκρατία, από το άρθρο 2 της Πράξεως Προσχωρήσεως προκύπτει ότι οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ τυγχάνουν εφαρμογής ήδη από της προσχωρήσεως, δηλαδή από την 1η Ιανουαρίου 1995, ημερομηνία από την οποία το άρθρο 59 της Συνθήκης έχει καταστεί, όπως είναι επόμενο, άμεση πηγή δικαίου.
- 29 Καίτοι το Δικαστήριο έκρινε, αρχικώς, ότι στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να μην εφαρμόζει κάθε τυχόν αντίθετη διάταξη του εθνικού δικαίου (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Simmenthal, σκέψη 21), διασαφήνισε, στη συνέχεια, τη νομολογία του ως προς δύο σημεία.
- 30 Πράγματι, από την εν λόγω νομολογία προκύπτει ότι, αφενός, υπόκεινται σ' αυτήν την υποχρέωση υπεροχής του κοινοτικού δικαίου όλα τα όργανα της διοικήσεως, συμπεριλαμβανομένων των οργάνων της αυτοδιοικήσεως, κατά των οποίων οι ιδιώτες δικαιούνται, όπως είναι επόμενο, να επικαλούνται τις κοινοτικές αυτές διατάξεις (απόφαση της 22ας Ιουνίου 1989, 103/88, Fratelli Costanzo, Συλλογή 1989, σ. 1839, σκέψη 32).

- 31 Αφετέρου, μεταξύ των αντιθέτων προς τέτοιες κοινοτικές διατάξεις διατάξεων του εσωτερικού δικαίου μπορεί να περιλαμβάνονται είτε νομοθετικές είτε διοικητικές διατάξεις (βλ., υπό την έννοια αυτή, την απόφαση της 7ης Ιουλίου 1981, 158/80, Rewe, Συλλογή 1981, σ. 1805, σκέψη 43).
- 32 Σύμφωνα με τη λογική της νομολογίας αυτής, οι προμνημονευθείσες διοικητικές διατάξεις του εσωτερικού δικαίου δεν περιλαμβάνουν μόνο γενικούς και αφηρημένους κανόνες αλλά και ατομικές και συγκεκριμένες διοικητικές αποφάσεις.
- 33 Πράγματι, κανένας λόγος δεν θα δικαιολογούσε, όταν αντικείμενο της διαφοράς είναι το κύρος μιας διοικητικής πράξης, τη μη παροχή στους πολίτες της απορρέουσας υπέρ αυτών από το άμεσο αποτέλεσμα των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου έννομης προστασίας, την οποία οφείλουν να διασφαλίζουν τα εθνικά δικαστήρια (βλ. την απόφαση της 19ης Ιουνίου 1990, C-213/89, Factortame κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-2433, σκέψη 19). Η ύπαρξη μιας τέτοιας προστασίας δεν είναι δυνατό να εξαρτάται από τη φύση της αντίθετης διατάξεως του εθνικού δικαίου.
- 34 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι μια απαγόρευση, η οποία επιβλήθηκε, πριν από την προσχώρηση κράτους μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι με γενικό και αφηρημένο κανόνα αλλά με ατομική και συγκεκριμένη διοικητική απόφαση που κατέστη οριστική, και η οποία απαγόρευση αντίκειται στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, πρέπει να μη λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση του κύρους ενός προστίμου με το οποίο τιμωρείται η μη τήρηση της απαγορεύσεως αυτής μετά την ημερομηνία προσχωρήσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 35 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτόντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 26ης Μαΐου 1997 το Verwaltungsgerichtshof, αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΚ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εμποδίζει ένα κράτος μέλος να απαγορεύει στον εκμεταλλεόμενο λιμενίσκο σκαφών αναψυχής, υπό την απειλή επιβολής ποινικών κυρώσεων, να εκμισθώνει θέσεις αγκυροβολήσεως σκαφών, πέραν ενός συγκεκριμένου αριθμού, σε κυρίους σκαφών που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος.

- 2) Μια απαγόρευση, η οποία επιβλήθηκε, πριν από την προσχώρηση κράτους μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι με γενικό και αφηρημένο κανόνα αλλά με ατομική και συγκεκριμένη διοικητική απόφαση που κατέστη οριστική, και η οποία απαγόρευση αντίκειται στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, πρέπει να μη λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση του κύρους ενός προστίμου με το οποίο τιμωρείται η μη τήρηση της απαγορεύσεως αυτής μετά την ημερομηνία προσχωρήσεως.

Hirsch

Schintgen

Ιωάννου

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Απριλίου 1999.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του δεύτερου τμήματος

R. Grass

G. Hirsch